

Hvordan skapes risikotrær? Hvilke sopper skal man kjenne til?

Iben M. Thomsen
Simon Skov

Risikotrær

- Er træer med **forudsigelig** risiko for å **velte/brekke** ned over **personer** eller materielle **verdier**.

Tre hovedårsaker:

- Dårlig struktur
- Tap av forankringsrøtter
- Vednedbrytende sopp

Struktur

- Dobbeltstammer
- Flere stammer
- Dårlig grenstruktur (inngrodd bark)
- Lange og tunge grener
- Hellning / balance

Naturlige årsaker til soppinfeksjoner

- Elde
- Dårlig vitalitet
- Greinbrudd
- Døde greiner
- Dårlige rotforhold
- Rotsammenvoksnings
- Rotsåringer pga. storm

Menneskeskappede årsaker til soppinfeksjoner

- Sår på stamme
- Sår på rodudløpere
- Sår på røtter

Disse skader står for de fleste risikotrær pga. råtesopp.

FOREBYGGNING

- Beskjær i tide så store sår unngås
- Beskytt træernes røtter – INGEN graving
- Begrens gresklipping nær stammen / under kroner

Farlige sopp

- Hurtige nedbrytere av ved
- Hyppig forekommende
- Angriper vanlige trearter
- Enda farligere, hvis:
 - fruktlegemer er uanseelige
 - kun er fremme kort tid
 - kommer sent i råteforløpet

Nedbrytning av ved

- Alle vednedbrytere spiser død ved, dvs. først i kjerneved.
- De slemme angriper også levende celler, dvs. brer seg ut i splinten.
- Rene saprofytter forværrer ikke problemet med døde grener eller stammedele, men utstiller det.
- Hule trær er ofte OK, men ikke når splinten også er spist !!

Prioritering

- Kjenn de farligste sopp på dine trearter
- Lær dem utenat:
 - hvordan ser soppene ut
 - hvor sitter soppene
 - når kommer de frem
- Vær oppmærksom på omfang
 - antal fruktlegemer
 - størrelse / alder (flerårige fruktlegemer)
- og plassering av fruktlegemer
- samt andre symptomer (krone + struktur)

TYPISK MAX 5-10 ARTER

Relevante sopp

- Knuskkjuka
- Kullskorpe
- Flattkjuka (*Ganoderma*)
- Lønnekjuka
- Knivkjuka
- Kreftkjuka
- Ildkjuka (*Phellinus*)
- Storkjuka
- Skjellkjuka
- Svovelkjuka
- Honningsopp (*Armillaria*)
- Skjellsopp (*Pholiota*)
- Østerssopp
- Oksetungesopp
- Eikemussling
- *Inonotus*
- *Trametes*

Kronesymptomer / rotproblemer

- Glissen krone
- Døde grener og kvister
- Små eller lyse blad, tidligt bladtap
- Gravning / innskrenkning i rotsonen
- Komprimering, kjøring eller opplagring i rotsonen
- Løftet rotkage
- Påkjørselskader på røtter eller rotutløper

Bark / stamme skader

- Død eller manglende bark
- Innsunken bark
- Unormal bark
- Store sår, gamle sår, mange sår
- Utlod
- Svekkelsesrevner
- Hulhet i stammen

Pas på de sjeldne arter

Andre sopp

- Brug håndbøker eller spør en ekspert
- Alle kjuker / sopp på stammen = råte
- De fleste sopp på jorden medfører ikke råte.
- Fell først, når du kjenner sopparten av hensyn til de sjeldne sopp.
- La stammer og stubbe ligge igjen (biodiversitet)

Konklusion

- Har træet en **svag struktur**, kan der accepteres færre av de øvrige symptomer.
- **Råtesopp** medfører svækkelse.
- **Kronesymptomer** er tegn på transportproblemer evt. pga. soppangrep.
- Den **samlede vurdering** av træets stabilitet bygger især på disse tre forhold.
- Jo **flere typer symptomer** der er til stede, des større risiko for at træet vælter/knækker.

